

Seznam příloh

Příloha č. 1: Vydaný článek o nasazených Čechách v Norsku.

NASAZENÍ V ORGANIZACI TODT

Na snímku je skupina mladých českých mužů, kteří byli za války totálně nasazeni v nacistické organizaci TODT a nuceni pracovat v krutých podmínkách daleko za severním polárním kruhem. Snímek byl pořízen v zimě 1943 v TRONDENESU, 3 km severně od HARSTADU v Norsku a je z něj patrné, jak uboze byli čeští „OT Manni“ vybaveni. Zleva stojí František Frühbauer z Raňkova, František Zedník z Prostředního Poříčí a Josef Lepka z Nýrova. Na zemi ve sněhu leží vlevo Karel Jirgl, vpravo Ilija Tancinec.

Tito čeští chlapci museli nevádněmu rajchu obětovat kus svého mládí a mnozí nejen své zdraví, ale i své životy, zejména jako oběti náletů. Cedili krev i pot pro německé zájmy. V lágrech panoval hlad, zima,

řádily nemoce, vši, štěnice – a k jídlu se podával většinou eintopf z polohrnitého zelí nebo mrkve. Byl to kus zkaženého života, ztraceného mládí, protězství bude s vlastním národem konec.

Dodnes všichni čekají na odškodné za odvezení na násilné otročké práce, za zdravotní újmu, za nevyplacenou mzdu posledních měsíců. Nečekají již ale všichni. Mnozí zemřeli, ale desetitisíce bývalých „bílých otroků“, kteří prodělali totální ajnzac v rajchu, dosud žijí. Jsou organizováni ve SVAZU NUCENÉ NASAZENÝCH v Praze, 149 00 Praha 415, poštovní přihrádka 98. Na jejich oprávněné nároky nesmí být při česko-německém dialogu zapomenuto!

text a foto:
KAREL JIRGL,
Polička

Umně zaujala obecna o situaci u nás a současných vztazích česko-německých. Jak je vidět, začíná se naplňovat prohlášení prezidenta dr. Edvarda Beneše: „...že jediné blazen se může domnívat, že nás v budoucnosti Němci nebudou již nikdy obtržovat.“

pro dělati prstovce, oběti je to naprosto milé, i když...

Zdroj: JIRGL, K, *Nasazení v Organizaci Todt*, in: pravděpodobně periodikum Národní osvobození, Polička, datum neznámé, soukromý archiv pana Ivana Švece v Havlíčkově Brodě.

Příloha č. 2: Ukázky dobového deníku nasazeného pana Jana Novotného z Nového Kostelce u Tábora. Obsahuje přepis. Společné foto nasazených Čechů.

1) Úvodní strana

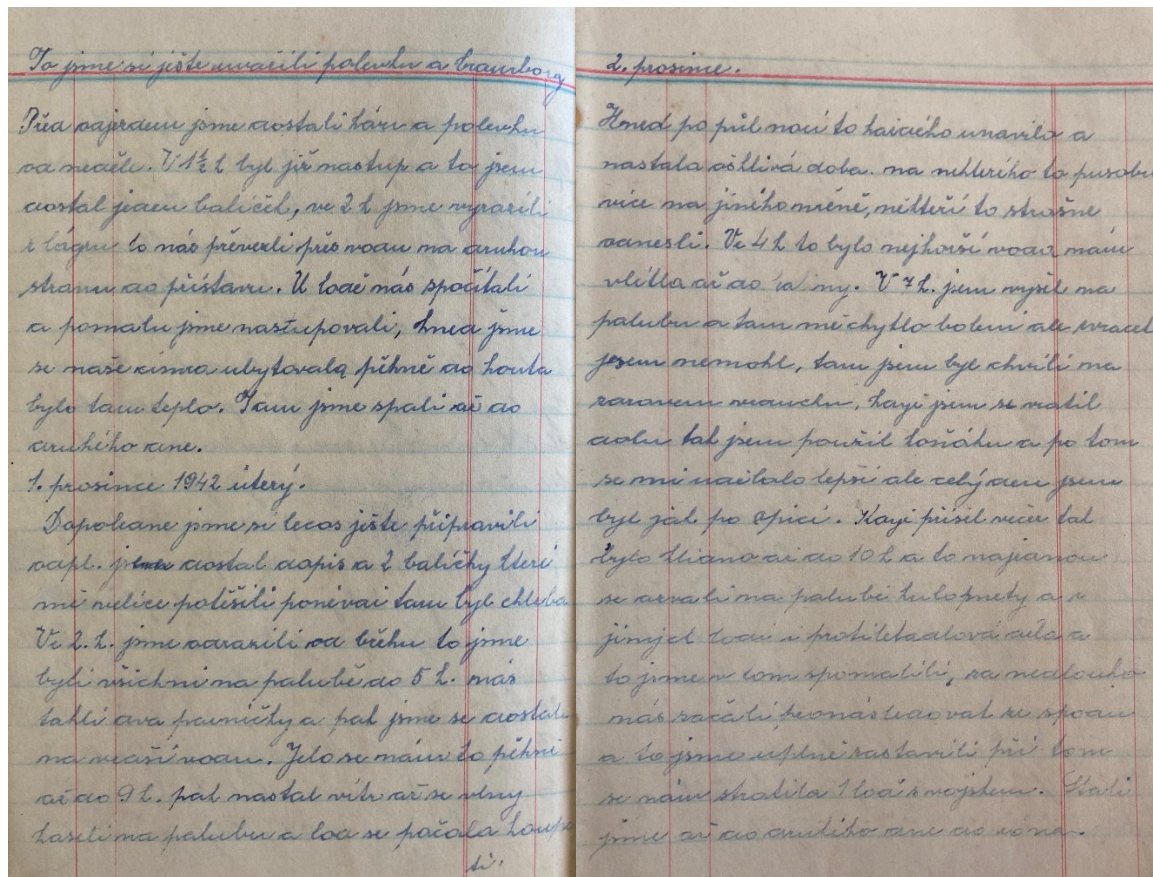

Zápisky nuceného cestování

Dne 6. XII. jsem opouštěl domov a dosti nerad, ale co se dalo dělat, musel jsem. V Táboře jsem se se svým kamarádem sešel, byl to František Kukla. Vyjžděli jsme s Tábora v 5 hodin, v Benešově jsme stáli hodnou dobu, do Prahy jsme se dostali po 8. hodině, kam se nás sjelo asi 900, byl nás celý vlak. Tam jsme dostali volno asi do 11 h. a to jsme za chvíli šíbovali na druhé nádraží a otať jsme vyjeli na cestu. Z Prahy jsme jeli durch až za naše hranice a tam jsme zůstali státi v několika stanicích a otať jsme nestavěli, až v Drážďanech v 6 h. ráno, tam jsme stáli asi ½ h a otať jsme jeli zase durch až do Berlína. Tam s námi ještě chvíli šoupali z nádraží na nádraží, až v půl desátý nás konečně vyhnali z vlaku. Tam jsme teprve poznali jaká je nás spousta, přišli vojáci, a to jsme se museli seřadit po třech a už to šlo jak na vojně.

2) Popis cesty do Norska

To jsme si ještě uvařili polévku a brambory. Před odjezdem jsme dostali kávu a polévku za neděli. V 1 ½ h byl již nástup a to jsem dostal jeden balíček, ve 2 h jsme vyrazili z lágru, to nás převezli přes vodu na druhou stranu do přístavu. U loď nás spočítali a pomalu jsme nastupovali, hned jsme se ubytovali pěkně do kouta, bylo tam teplo. Tam jsme spali až do druhého dne.

1. prosince 1942 úterý

Dopoledne jsme si leccos ještě připravili, odpl. jsem dostal dopis a 2 balíčky, které mi velice potěšily poněvač tam byl chleba. Ve 2 h. jsme odrazili od břehu, to jsme byli všichni na palubě, až do 5 h. nás táhli dva parníčky a pak jsme se dostali na větší vodu. Jelo se nám to pěkně až do 9 h. pak nastal vítr až se vlny házely na palubu a loď se počala houpati.

2. prosince

Hned po půl noci to každého unavilo a nastala ošklivá doba, na některého to působilo více, na jiného méně, někteří to strašně odnesli. Ve 4 h to bylo nejhorší, voda nám vlétla až do kabiny. V 7 h. jsem vyšel na palubu a tam mě chytlo bolení, ale zvracet jsem nemohl, tam jsem byl chvíli na zdravém vzduchu, když jsem se vrátil dolů, tak jsem použil koňaku a po tom se mi udělalo lepší, ale celý den jsem byl jak po opici. Když přišel večer, tak bylo chladno až do 10 h a to najednou se ozvaly na palubě kulometry a z jiných lodí i protiletadlová děla a to jsme v tom spomalili, za nedlouho nás začali pronásledovat ze spodu a to jsme úplně zastavili při tom se nám ztratila 1 loď s vojskem. Stáli jsme až do druhého dne do rána.

3) Slovníček

hest - hini
goll dag - aotnij au
he = chllha.
aotnij polcane h. uste.
" mieu " j. eshe aij.
Genat God dag - a. g. au
" middag polcane
" after = neer
" natt = moer
" morgia = g. au
Dobry obriin
" Potuobriin
" spicriin

Plorcora
Norolny
Hnisha
Kucanda
Kruikova
Lachout.

Zdroj deníku: Soukromý archiv příbuzných.

4) Společné foto. Jan Novotný v první řadě zleva.

Zdroj: Soukromý archiv příbuzných.

Příloha č. 3: Český tisk informuje o operaci Wesserübung.

Násilný vstup říšské armády na území Dánska a Norska je prezentován jako převzetí ochrany neutrality těchto severovýchodních zemí.

Říše převzala ochranu neutrality Dánska a Norska

Předvoje říšského vojska postupují dánským územím po přechodu německo-dánských hranic dne 9. dubna. - Foto The Associated Press, Berlin.

První starost - starost o zbraně: Příslušníci říšské branné moci po příchodu do dánského města čistí pušky za nezbytné přítomnosti zvědavých hochů. - Foto Weltbild, Berlin.

Oddíl tanků na křižovatce dánských silnic. - Foto The Associated Press, Berlin.

Kolona říšského vojska pochoduje do vnitřní Dánska pod ochranou protiletceckých děl. - Foto The Associated Press, Berlin.

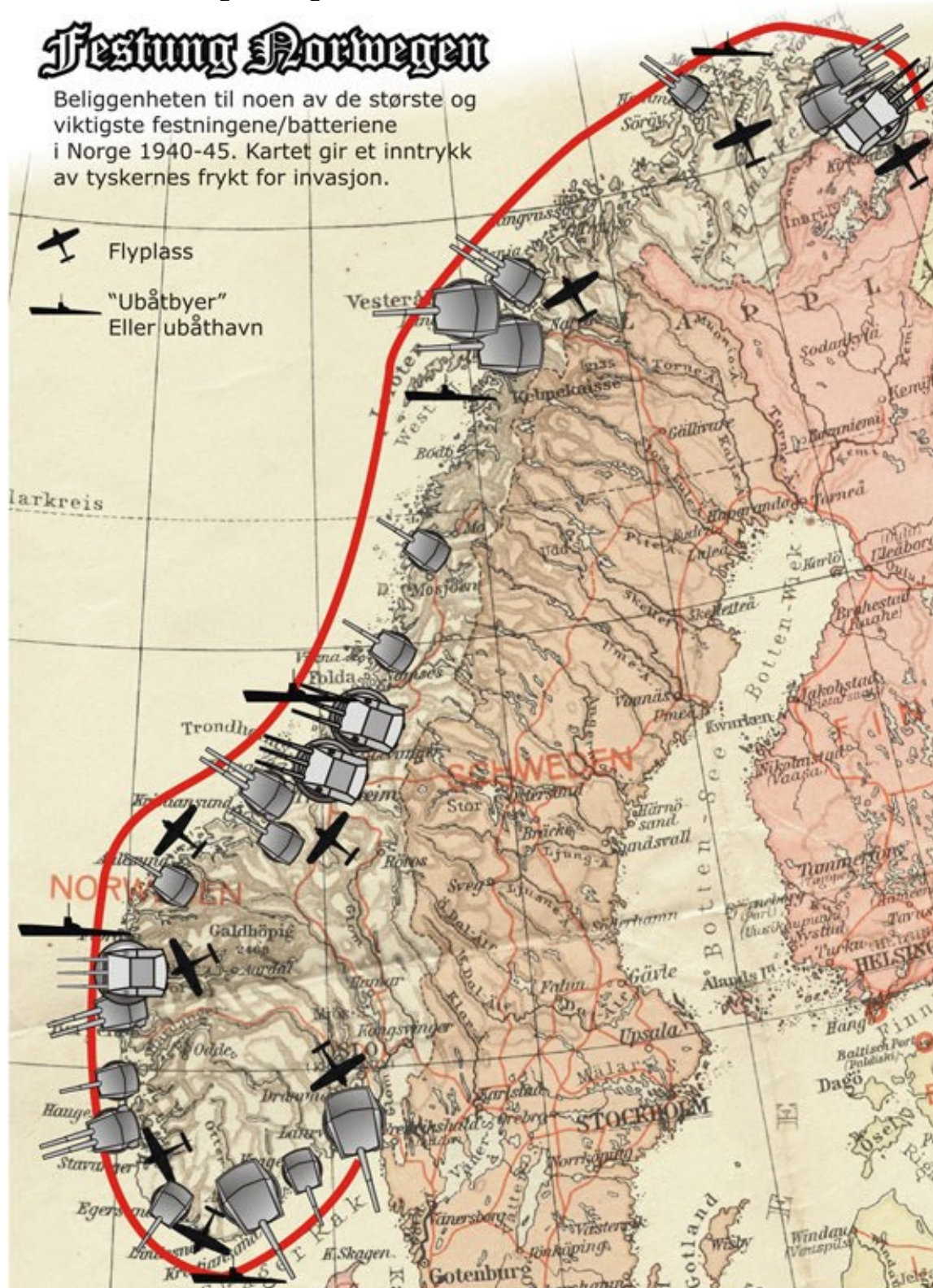
Říšská pěchota vstupuje do hlavního dánského města Kodaně. Foto Atlantic, Berlin.

Příloha č. 4: Festung Norwegen.

Festung Norwegen

Beliggenheten til noen av de største og viktigste festningene/batteriene i Norge 1940-45. Kartet gir et inntrykk av tyskernes frykt for invasjon.

Zdroj: <https://home.hvl.no/mediesenter/krigsminne/kart/norwegenkart.htm>

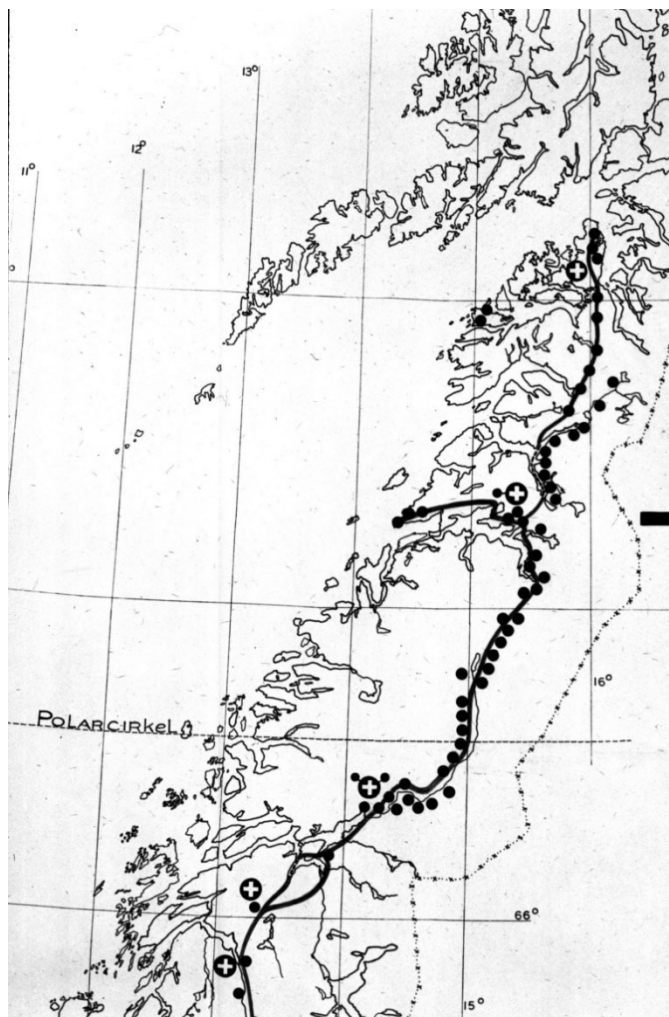
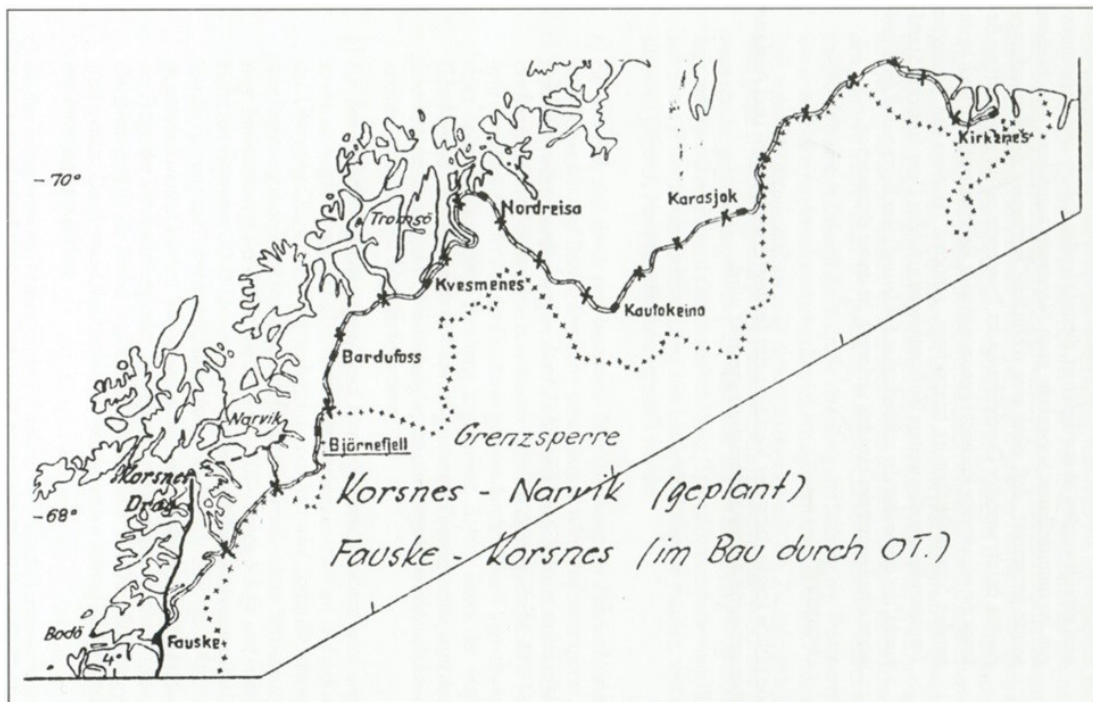
Příloha č. 5: Atlantický val.

Zdroj: <https://home.hvl.no/mediesenter/krigsminne/festung-norwegen/atlantikwall02.htm>

Příloha č. 6: Nordlandsbanen (Polarjernbanen).

Zdroj: <https://www.totalkrig.no/artikkel/polarjernbanen>

Příloha č. 7

Tabulka 1: Spoerer, Fleischhacker – tabulka pracovních kategorií.

Table 1 Main Foreign-Labor Groups In Germany during World War II, Ranked by Degree of Discrimination

	1 PRIVILEGED: EXIT AND VOICE	2 FORCED: NO EXIT BUT VOICE	3 SLAVE: NO EXIT, NO VOICE		2 FORCED NO EXIT BUT VOICE	3 SLAVE NO EXIT, NO VOICE	4 LESS- THAN-SLAVE
Civilian Laborers				POWs			
Croats	X			French	X		
Italians	X ^d		X ^b	Serbs	X		
Slovaks	X			UK/US citizens	X		
Balts		X		Italians		X	
Belgians		X		Poles		X ^c	X ^d
Czechs		X		USSR citizens			X
Dutch		X					
French		X		Inmates			
Serbs		X		CC inmates			X
Poles			X	Working Jews			X
USSR citizens			X	WEC inmates			X

^aUntil September 1943.

^bFrom September 1943.

^cNon-Jews.

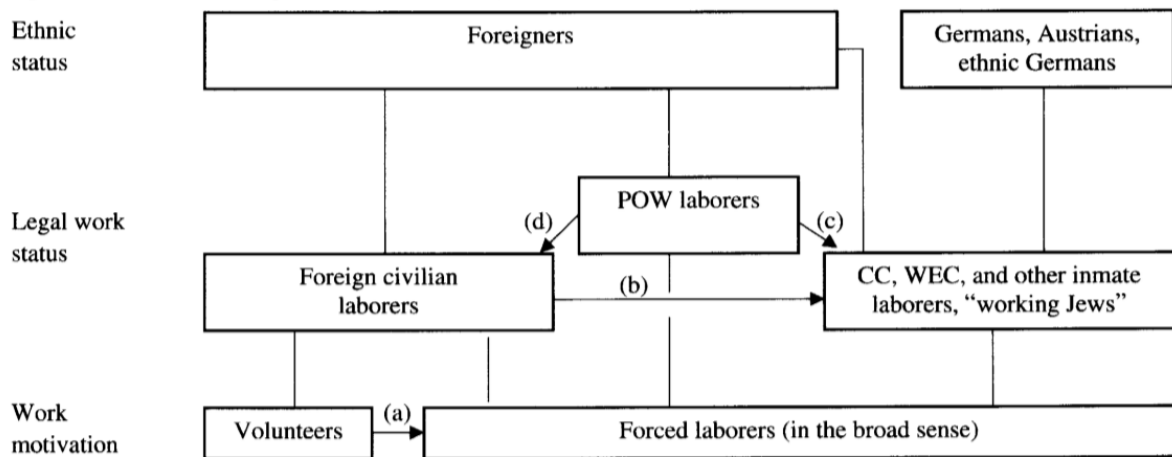
^dJews.

NOTES CC—concentration camp; WEC—work education camp.

Zdroj: SPOERER, M., FLEISCHHACKER, J., *Forced Laborers in Nazi Germany: Categories, Numbers and Survivors*, in: *The Journal of Interdisciplinary History*, roč. 33, Cambridge Massachusetts 2002, s. 175.

Tabulka 2: Spoerer, Fleischhacker – schéma pracovního statutu.

Fig. 1 Forced-Labor Categories in Nazi Germany

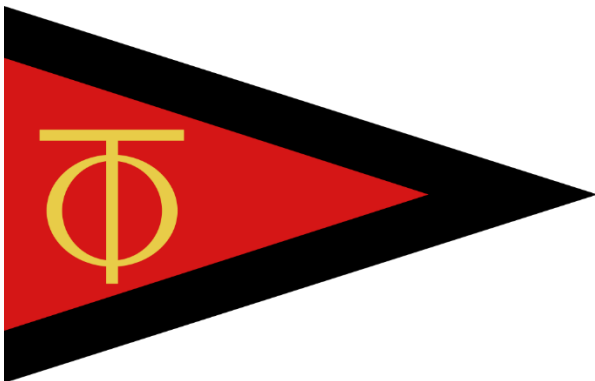

NOTES CC stands for concentration camp; POW, prisoner of war (including "Italian Military Internees"); and WEC, work education camp. For flows (a) to (d), see text.

Zdroj: SPOERER, M., FLEISCHHACKER, J., *Forced Laborers in Nazi Germany: Categories, Numbers and Survivors*, in: *The Journal of Interdisciplinary History*, roč. 33, Cambridge Massachusetts 2002, s. 177.

Příloha č. 8: Pracovní knížka Organizace Todt, znak OT, rukávová páska pracovníků OT.

Zdroj: https://de.wikipedia.org/wiki/Organisation_Todt

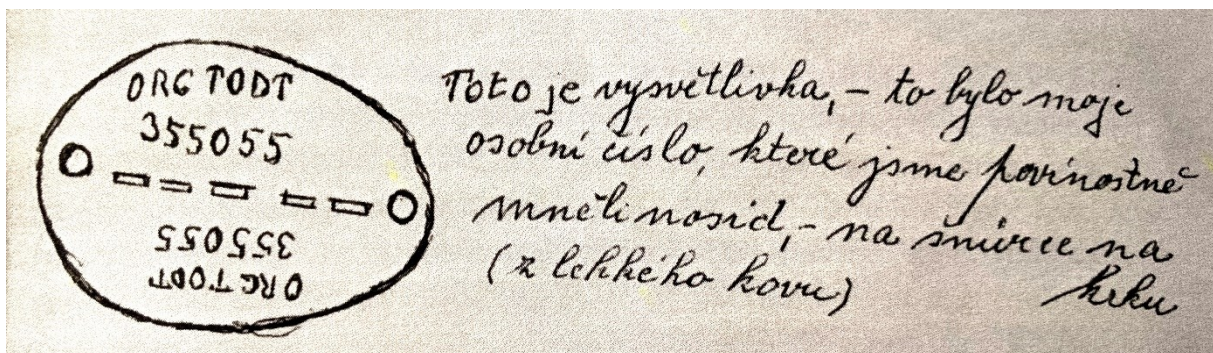
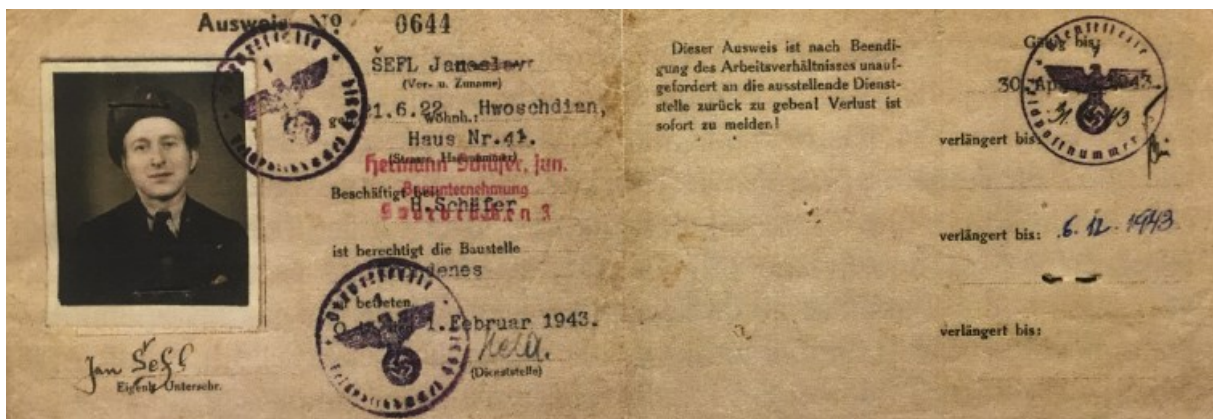
Příloha č. 9: Propagandistický plakát nabádající příslušníky protektorátu k práci v Říši.

Zdroj: <https://www.burda-auction.com/cz/aukce-51/show/2848/ostatni-sberatelske-obory-reklamni-plakaty/>

Příloha č. 10: Identifikační průkaz a osobní číslo dělníka do pracovního tábora.

Zdroj: ŠEFL, J., *Za války v Norsku: vyprávění z totálního nasazení*, Rožmitál pod Třemšínem 2009, s. 3–4.

Příloha č. 11: *Arbeitseinsatzkartei* nasazeného Jana Šefla.

Z údajů v první části vlevo lze vyčíst, v jaké oblasti nasazení (OBL) dotyčný pracoval, kdy a kde se dotyčný narodil, zda byl svobodný, ženatý či rozvedený, jestli měl nějaké děti a druh profese. Údaje napravo pak informují o firmě, státní příslušnosti (a zda patřil mezi tzv. Volksdeutsche), datum příjezdu do Norska a datum zahájení práce, číslo pracovní knížky a číslo osobní.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
OBL N a r v i k I										OT-Einsatzgruppe Wiking Arbeitseinsatzkartei für Firmenangehörige										Einsatzfirma (mit Heimatanschrift) Hermann Schäfer jun. Saarbrücken 3 Mainzer Str. 110.								
Name 1 ✓ Š e f l, Jan										Vorname Jan										Staatsangehörigkeit 7 T s c h e c h e								
geb.am 2 [redacted] 22										in Hwoschdian										Volksdeutscher (bei nicht deutscher Staatsangehörigkeit) ja/nein *)								
Kreis Strakonitz										Staat Prot. B.u.M.										eingetroffen in Norwegen am 1942 (abger. 7.11.42) 4.12.42								
Heimatanschrift (Ort, Strasse, u.s.w.) 3 Hwoschdian [redacted]										Arbeit aufgenommen am 8 16.1.43										bei Firma Hermann Schäfer jun.								
ledig, verheirat., getrennt-lebend., geschied., verw. *)										Dienstbuch Nr. Karte										Erkennungsmarke Nr. 9 059 850 325 900								
Anzahl der Kinder -										Alter -										Wehrpassnummer								
erlernter Beruf -										eingesetzt als 5 Hilfsarbeiter										ausgestellt vom Wehrbez.-Kdo./Wehrmeldeamt								
Stammarbeiter, Dienstverpflichteter., Zugewiesener *)										Heimatfirma oder -behörde 6 Hermann Schäfer jun.										10 in Wehrüberwachung beim Wehrbez.-Kdo./Wehrmeldeamt gedient/ungedient *)								
*) nicht Zutreffendes streichen										letzter Tauglichkeitsgrad																		

Zdroj: Osobní kartotéka Národního archivu v Oslo (Riksarkivet og Statsarkivet i Oslo).

Příloha č. 12: Dobová fotografie.

Společné tablo nuceně nasazených Čechů v jednotných uniformách, Trondheim 1942–1943.
V pozadí okolí ponorkových bunkrů DORA.

Zdroj: Digitální archiv fotografa Schrødera, Muzeum Sverresborg Trøndelag, Folkemuseum, Trondheim, Norsko (<https://digitaltmuseum.no/011012899350/tsjekkere>).

Příloha č. 13: Společné setkání Noráků a zástupců norské strany v roce 2000.

Zdroj: Soukromý archiv pana Ivana Švece z Havlíčkova Brodu.

Příloha č. 14: Děkovný list panu Ivanu Švecovi.

DĚKUJEME VÁM ZA PODPORU, POCHOPENÍ
A SPONZOROVÁNÍ PŘI NAŠICH SETKÁNÍCH V POS-
LEDNÍCH 15TI LETECH U VÁS V HAVLÍČKOVĚ BRODĚ.

VÁŠI NORÁCI

TAKKER SÅ MEGET FOR GENERELL STØTTE,
IMØTEKOMMENHET OG ØKONOMISK BIDRAG
I ANLEDNING AV MØTENE GJENNOM DE SISTE 15 ÅR
I HAVLÍČKŮV BROD.

DERES NORÁCI

HAVLÍČKŮV BROD 7. ŘÍJNA / OKTOBER 2005

DĚKOVNÝ LIST
TAKKE BREV

Hostinec U Němců
Havlíčkuv Brod

IVAN ŠVEC
tajemník organizačního výboru
NORÁCI 2005

JOSEF JELÍNEK
předseda organizačního výboru
NORÁCI 2005

EVA WICKMAN
1st Secretary
Royal Norwegian Embassy in Prague

PETER RAEDER
Mr. Ambassador
Royal Norwegian Embassy in Prague

Zdroj: Soukromý archiv pana Ivana Švece.

Příloha č. 15: Čestné vyznamenání panu Ivanu Švecovi (na fotografii).

Foto: Vendula V. Hingarová

Grafy

1. Místa nasazení dle počtu českých dělníků

Přibližný počet (1281) – někteří dělníci nemají místo nasazení uvedeno.

Oblasti Mo i Rana a Nordlandsbahnen na stejném území, ale rozděleno na dvě operativní jednotky.

Graf je sestaven na základě databáze vycházející z údajů kartotéky v Národním archivu v Oslo.

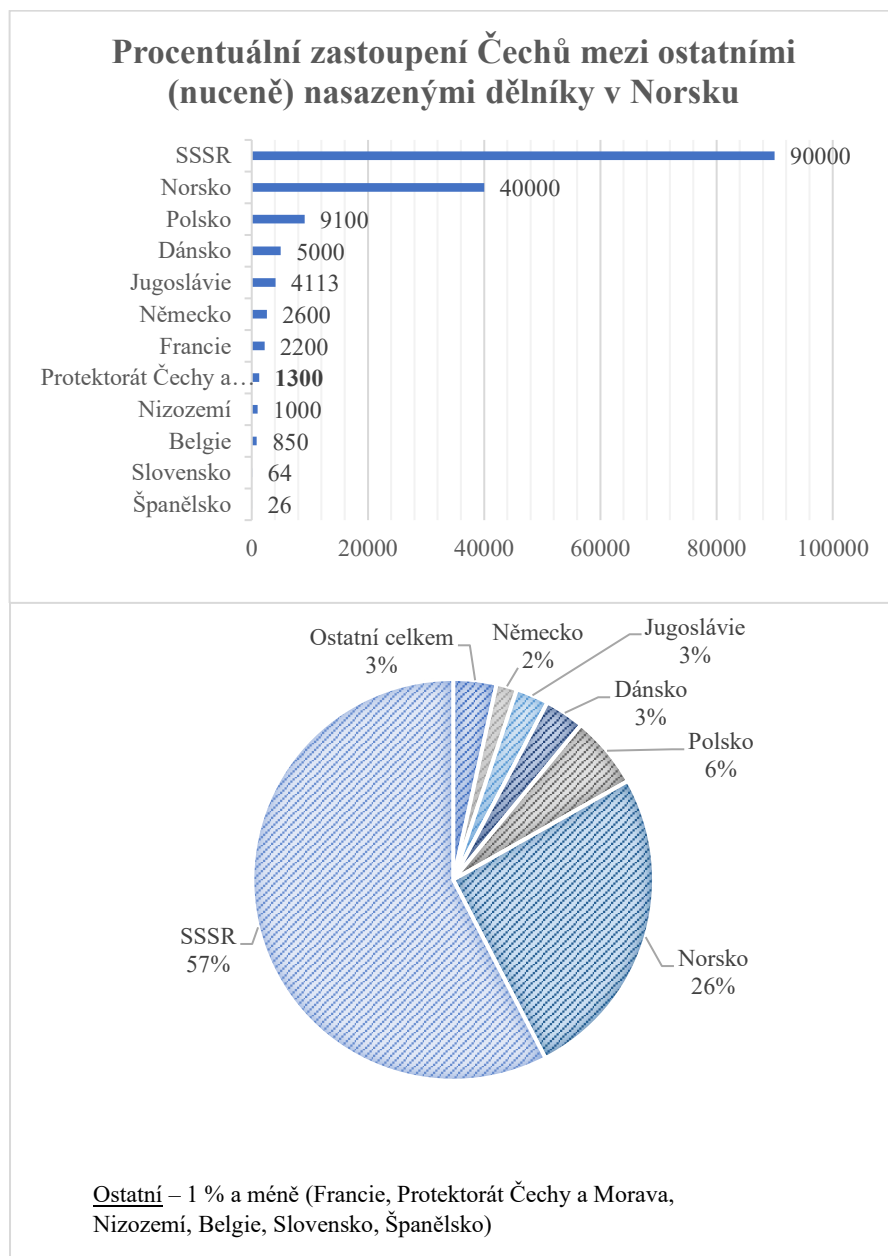

Zdroj: Osobní kartotéka Národního archivu v Oslo (Riksarkivet og Statsarkivet i Oslo).

2. Procentuální zastoupení Čechů mezi ostatními (nuceně) nasazenými dělníky v Norsku

Celkový počet nasazených dělníků (civilní + váleční zajatci) se dle dostupných zdrojů pohyboval kolem 140 000 (včetně Němců), avšak skutečná čísla jsou ještě podstatně vyšší (například OT zavedlo kartotéku svých „zaměstnanců“ až na podzim 1942) - tyto níže uvedené údaje jsou tedy spíše orientační, zdroje se taktéž rozcházejí.

V případě Nizozemí, Belgie, Slovenska a Španělska se jedná pouze o dělníky v rámci OT, přičemž slovenští a španělští byli na pracích dobrovolně. Co se týče Jugoslávie, jde především o nuceně nasazené srbské národnosti.

Zdroj: HATLEHOL, G., D., „Norwegen Einsatz“ 1940–1945. *Organisation Todts arbeidere i Norge og gradene av tvang*, Trondheim 2015.

FRØLAND, H., O., HATLEHOL, G., D., INGULSTAD, M., *Regimenting Labour in Norway during Nazi Germany's Occupation*, Berlín 2017.

https://no.wikipedia.org/wiki/Sovjetiske_fanger_i_Norge_under_andre_verdenskrig#Tvangsarbeidere_i_Norge_antall_og_kategorier).